

Valon Airueen toimikunnan ensim. vuosikertomus 1903

I

Valon airuen esihistoria.

Koska nyt sen teosofishenkistä kirjallisuutta hankkivan ja levittävän toimikunnan – jonka tiedätte olleen olemassa ja toiminnassa noin 15 kuukautta – koska sen ensimmäinen vuosikertomus tullaan tässä esittämään, lienee paikallaan luoda lyhyt silmäys sen esihistoriaan, ennenkuin kerromme sen synnystä ja toiminnasta. Ja tätä varten menemme muutamia vuosia taaksepäin ajassa.

Vapaamman henkisen ja uskonnollisen elämän aamusarastuksena Suomessa voipi pitää Teosofisen Kirjaston avaamista Helsingissä tammikuun 1 p:nä 1897. Vaikka silloin vielä ei ollut suomenkielistä teosofishenkistä kirjallisuutta tarjona suomalaiselle yleisölle, keskusteltiin kuitenkin innolla semmoisen kirjallisuuden tarpeellisuudesta siinä pienessä ruotsinkielisten teosofien piirissä, joka säännöllisesti kokoontui kirjastohuoneessa.

Ensimmäiset suomenkieliset teosofiset julkaisut – lukuun ottamatta muutamia artikkeleita Päivälehdessä, Uudessa Kuvalehdessä y.m. – olivat sitten 4 sivun suuruinen lentokirjanen syksyllä v. 97 nimeltä „Ihminen, miksikä itket?“, jossa esitettiin reinkarnatsionin ja karman lohduttavia oppeja mitä kansantajuisimmassa muodossa, ja Annie Besant'in kirjasen suomennos „Johdantoa teosofiaan“ syksyllä v. 99, jota vielä tähän saakka on ollut saatavissa.

Mutta teosofia oli yhä vielä suomalaiselle yleisölle tuiki tuntematon nimi, vaikka sen oppeja ja aatteita eräältä toiselta taholta ruvettiin kansalle esittämään. Emme saa unohtaa sitä jaloa työtä, jota aatetoverimme Matti Kurikka suoritti Suomessa, ennenkuin hän lähti muuante ihanteitaan toteuttamaan. Hän tosin ei käyttänyt teosofian nimeä, mutta kun lukee hänen teoksiaan – „Ulapalle“, „Ihmiskunnan pelastus“, „Moses vai

Jesus?“ y.m. – huomaa heti, minkä hengen lapsi hän on. Ja hänen kirjoituksensa ovat niin muodoin olleet tien raivaajia teosofian suurille aatteille.

Vasta uusi vuosisata vei purtemme väljemmille vesille. Vuonna 1901 tehtiin rohkea yritys, kun perustettiin „Uusi Aika“ niminen lehti. Tämä viikkolehti ei elänyt kauan, mutta se teki tehtävänsä: se sai teosofian nimen tunnetuksi laajoissa piireissä. Allekirjoittaneen silmämääränä, kun hän siihen ryhtyi, oli tietysti teosofisten aatteiden levittäminen, mutta koska hän ei yksin olisi uskaltanut hankkeeseen ryhtyä, on tässä kiitollisuudella mainittava toisen toverimme, Jean Boldtin nimi, jonka harrastuksesta „Uusi Aika“ varsinaisesti syntyi.

„Uusi Aika“ oli aineellinen tappio, ja niille ystäville, jotka tässä kohden auttoivat hädässä olevia toimittajia, tulee myöskin ansaittu kiitos. Kun „Uudessa Ajassa“ ilmestyneet teosofiset kirjeet olivat jääneet kesken, päätti allekirjoittanut muutamain lukijain kehotuksesta julkaista ne kokonaisuudessaan kirjana.

Tämä näytti myös uhkarohkealta yritykseltä, koska kirjalle ei saatu kustantajaa. Kuitenkin painettiin se tekijän kustannuksella ja ilmestyi joulukuksi v. 1901 nimellä „Valoa kohti.“ Sen ilmestyminen ei ollut aikaista. Tietä oli siksi paljon raivattu, että kirjan menestys oli taattu. Viime joulukuksi ilmestyi toinen painos.

Kirjan leviämiseen vaikutti puolestaan eräs toinenkin seikka, joka sinänsä on yhtä tärkeä puoli teosofisesta työstämme. Aatetoverimme V. Palomaa, jonka huomio oli kiintynyt „Uuden Ajan“ teosofisiin kirjoitelmiin ja joka kerran syksyllä v. 1901 oltuaan läsnä eräässä allekirjoittaneen pitämässä suomenkielisessä esitelmässä Yrjönkadun 27 n.k. pikkusalissa oli ruvennut lukemaan teosofista kirjallisuutta, jota hän lainaili Teosofisesta Kirjastosta, alkoi samana syksynä v. 1901, allekirjoittaneen matkustettua Ruotsiin, pitää niitä teosofishenkisiä helppotajuisia esitelmiä tässä Vuorelassa, joita tähän päivään saakka on jatkuvasti pidetty joka pyhäpäivä-aamu klo 9. Hän, veli Palomaa, on siis laskenut perustuksen sille tärkeälle työlle, jonka menestyksestä suuresti on riippunut ja yhä riippuu kirjallisuudenkin leveneminen. Meidän ei sovi häntä tässä sanoilla kiittää, sillä hän on yksi niitä aattemme pylväitä,

jotka eivät itselleen pyydä kiitosta, mutta jonka sydämen toivo on, että kansan innostus asiaan kasvaisi suureksi ja mahtavaksi.

Näiden luentojen aiheuttamana syntyi Valon airut.

II.

Valon airuen synty.

„Kansan syvät rivit ovat ruvenneet kaipaamaan parempaa kirjallisuutta kuin mitä sille vallassaolijat tähän asti ovat antaneet.“

Näillä sanoilla alkaa toimikuntamme pöytäkirja ja jatkaa sitten kertoen Valon airuen synnystä:

„26 p:nä lokakuuta v. 1902 toimittaja V. Palomaan luennossa Sörnäisten Työväen Yhdistyksellä luennossa-olijat herra G. Soldanin kehotuksesta valitsivat keskuudestaan toimikunnan tieteellis-siveellisen kirjallisuuden aikaansaamista varten. Toimikuntaan tuli valituksi seuraavat viisi henkilöä: G. Soldan, V. Palomaa, A. Aaltonen, F. Sippola ja S. Sampo. Sittemmin liittyivät vapaaehtoisesti toimikuntaan – G. Soldanin siitä erottua – seuraavat henkilöt: O. Reinikainen, K. O. Henriksson ja Pekka Ervast.

Tämä oli Valon airuen synty. Se oli silloin vielä ilman nimeä, niin, sillä ei ollut silloin vielä mitään. Se ei tietänyt muuta kuin että suomenkielistä teosofishenkistä kirjallisuutta oli saatava aikaan. Tätä varten kuitenkin tarvittiin: 1) käsikirjotus ja 2) rahoja sen julkaisemiseen. Kolmas kysymys oli vielä, kenen nimessä kustannettaisiin, mutta se ratkaistiin siten, että kirja kustannetaan tekijän edesvastuulla. Asia on sittemmin muodostunut siksi, että allekirjottanut on tullut onnelliseksi kustantajaksi ja lailliseksi vastaajaksi ja että toimikunnan jäsenet ovat toimineet hänen yksityisinä auttajinaan.

Ensimmäinen kysymys – käsikirjotuksesta – ratkaistiin siten, että pyydettiin allekirjottanutta kirjottamaan „pienempi teos, jossa esittäisi joitakuuta piirteitä teosofisesta maailmankatsomuksesta, käyttämättä teosofisia nimityksiä“, kuten sanat kuuluvat pöytäkirjassa. Mutta toinen kysymys rahasta oli vaikeampi ratkaista. Silloin tuli apu oikeaan aikaan. Tästä kertoo pöytäkirjamme seuraavasti:

„23 p:nä marraskuuta 1902 piti toimikunta kokouksen S.T.Y:llä, jossa Ervast ilmoitti, että kenraali C. R. Sederholm oli luvannut hänelle, että toimikunta saisi lahjaksi painosta valmiina, hänen pian ilmestyvän teoksensa „Omantunnon uskonto“ (painos 1000 kpl.), jonka suomennoksen niinikään lahjaksi oli toimittanut Martti Humu. Levittämällä ja myymällä mainittua teosta saisi toimikunta pohjarahaston vastaisen kirjallisuuden kustantamiselle. Toimikunta jätti Ervastille toimeksi kiittää kenraalia ja Martti Humua jaloista lahjoistaan.“

Maaliskuussa 1903 Sederholm jätti fyysillisen ruumiinsa, mutta hänen viimeinen työnsä on pysyvä kiitollisessa muistossa, niinkauan kuin Valon airuen asiaa pidetään Suomessa arvossa. Hän, Sederholm, laski sen aineellisen peruskiven, jolle me olemme voineet rakentaa.

Tämä oli Valon airuen synty ja tämän perästä alkoi sen varsinainen toiminta.

III.

Valon airuen toiminta v. 1903.

a) Toimikunnan jäsenet.

Niistä seitsemästä henkilöstä, jotka toimikuntaan alussa kuuluivat, valittiin puheenjohtajaksi Otto Reinikainen, rahaston- ja varastonhoitajaksi F. Sippola sekä pöytäkirjuriksi Pekka Ervast. Ensimmäistä, asiaamme lämpimästi harrastavaa puheenjohtajaamme emme kumminkaan kauan saaneet pitää; 11 p:nä maaliskuuta 1903 pidetyssä kokouksessa Otto Reinikainen ilmoitti täytyvänsä matkustaa Amerikkaan. Hänen sijaansa valittiin puheenjohtajaksi S. Sampo ja varapuheenjohtajaksi A. Aaltonen sekä uudeksi toimikunnan jäseneksi Martti Humu. Samaten ensimmäinen rahastonhoitajamme F. Sippola, uhrattuaan asiallemme paljon aikaa ja työtä, jätti meidät lähteäkseen hänkin kaukaiseen Länteen. Viime kokous, johon hän otti osaa, pidettiin toukokuun 17 p:nä 1903. Samassa kokouksessa valittiin toimikunnan uudeksi jäseneksi F. A. Johansson, josta myös samalla tehtiin uusi rahaston- ja varastonhoitajamme. Lokakuun 25 p:nä 1903 ilmoitti niinikään innokas asianharrastajamme K. O. Henriksson täytyvänsä ainakin toistaiseksi luopua

jäsenyydestään; hänen sijaansa valittiin jäseneksi Antti Tallgren. Tätä kirjurin virkaa on, paitsi allekirjottanut, hoitanut varakirjuri Martti Humu, nimittäin toukokuun 31 p:stä elokuun 16 p:ään 1903.

b) Toimikunnan kokoukset.

Toimikunnan kokouksilla on ollut aivan yksityinen, usein perheellinen leima. Milloin ollaan kokoonnuttu toisen, milloin toisen jäsenen kodissa, ja on tämä meidän yhteistyömme ollut meille suurena mielen virkeyden ja ilon lähteenä.

Kokouksia on pidetty ensin 1902 vuoden loppukuukausina 4 ja sitten vuonna 1903 23 eli yhteensä 27 kokousta, keskimäärin 2 kokousta kuukaudessa.

c) Toimikunnan nimi.

6 p:nä helmikuuta 1903 pidetyssä toimikunnan kokouksessa annettiin yrityksellemme nimi „Valon airut.“ Oudolta tuntunee, että on olemassa nimi, vaikkei niin sanoaksemme ole mitään tämän nimen takana näkyväisessä maailmassa: emme muodosta mitään seuraa, hoidamme ainoastaan rahoja ja kirjoja, jotka eivät ole kenenkään omia, vaan joita pidämme jonkinmoisenä kansallisomaisuutena, joskin ovat nimellisesti allekirjottaneen. Mutta meillä on nimi sentähden, että meidän työmme edustaa sitä työtä, jota väsymättömällä innolla tehdään näkymättömässä maailmassa ja sentähden, että toivomme ja ikävöimme sitä aikaa, jolloin meilläkin Suomessa on laaja, vaikutusvaltainen seura, joka asiaamme harrastaa.

Valon airuen tarkoitus esitettiin seuraavilla sanoilla ensimmäisessä kiertokirjeessämme:

„Valon airuen tarkoituksena on semmoisen suomenkielisen kirjallisuuden levittäminen, joka voipi herättää Suomen kansaa siitä henkisestä horrostilasta, jonka vallassa se vielä on. Sen tarkoituksena on helppotajuuden ja halpahintaisen kirjallisuuden avulla kertoa kansalle, mitä ihmiskunnan suurimmat nerot ovat elämästä tietäneet, mitä he ovat sanoneet elämän päämäärästä ja onnen saavuttamisesta ja mitä he ovat paljastaneet elämän ja kuoleman salaisuudesta.“

d) Valon airuen kirjallisuus.

Valon airuen vaalilauseessa sanottiin, että „Kansan syvät rivit ovat ruvenneet kaipaamaan parempaa kirjallisuutta“ ja tätä väitöstä ei ole kumonnut menneen vuoden kokemus. Kansa on osottanut siksi suurta halua tutustua meikäläiseen kirjallisuuteen, että me tunnemme kalliina velvollisuutenamme jatkaa työtämme alotettuun suuntaan.

Kun kenraali Sederholm lahjotti toimikunnalle 1015 kappaletta „Omantunnon uskontoa“ ei hän eikä allekirjottanut osannut aavistaa, että kahdessa viikossa jo myytäisiin kirjaa 700 kappaletta. Tämä odottamattoman hyvä tulos lisäsi intoa moninkertaisesti toimikunnan jäsenissä. Sederholmkin ihastui ja lupasi lahjottaa toisen painoksen samaa kirjaa Valon airuelle, josta aikeesta kumminkin kuolema hänet esti. Sitä vastoin hän ehti lahjottaa meille „Omantunnon uskonnon“ ruotsalaisen painoksen „Kort utkast till en världsåskådning“, 500 kpl, joka kirja valmistui painosta vasta lahjottajan kuoltua.

Pian oli nyt, kun yrityksemme näin hyvillä enteillä oli alkanut, käsikirjotuksena valmiina Pekka Ervastin teos „Uskonnosta ja elämästä“ ja pian sitä oli painettu 2000 kappaletta. Edellisen kirjan hyvä menekki vaikutti, että painos määrättiin 2000 kpl. Tosin kesti useampia kuukausia, ennenkuin painoylihallitus hyväksyi kirjan, ja sillä ajalla ehti toimikunnan mieliala synkistyä ja huolestuneena se ajatteli tulevaisuutta, mutta kun vihdoin kesäkuun puolivälissä „Uskonnosta ja elämästä“ sensuurin hyväksymänä ilmestyi kirjakauppaan, oli uhmaava pilvi kadonnut taivaalta ja iloisten toiveitten aurinko lämmitti mieliämme.

Nyt seurasi vilkkaassa järjestyksessä julkaisu julkaisun perästä. Ensiksi ilmestyi C.S:n edellämainittu ruotsalainen teos „Kort utkast till en världsåskådning“, sitten „Omantunnon uskonnon“ toinen painos. Syyskuussa valmistui „Kun usko petti“ niminen pieni kirjanen ja lokakuussa suomennos englanninkielestä nimeltä „Luonteen kasvatus“, kirjottanut R. W. Trine. Marraskuussa toimikunta otti myydäkseen 500 kpl Pekka Ervastin kirjaa „Haaveilija“ alennetulla hinnalla (2 mkaa) josta sille jääpi asiamiespalkkiota 25 %. Joulukuussa valmistui vihdoin toinen painos „Valoa kohti“ nimisestä kirjasta, joten Valon airuen julkaisut v. 1903 olivat luvultaan 7.

Edellä jo mainittiin, että „Omantunnon uskonto“ oli kahtena ensimmäisenä viikkona levitetty 700 kpl. Kaikkien Valon airuen kirjain leviäminen v. 1903 näkyi seuraavasta taulukosta:

Painettu v. 1903		Varastossa	Siis levitetty
Päivä Nimi	kpl	31/XII 1903	v. 1903
¹⁸ /II Omant.usk. 1 pain	1015	}	}
² /VIII " " 2 "	2019		
²⁰ /VI Uskonn. ja eläm.	2011	1273	1761
² /VIII Kort utkast	515	781	1230
¹³ /IX Kun usko petti	515	318	197
¹¹ /X Luonteen kasv	2040	1418	622
²⁰ /XII Valoa kohti	3000	2583	417
	1012	758	254
	<hr/>		
Yhteensä	11,612	7,068	4,544

Valon airuen kirjoja on siis vuoden kuluessa levitetty yhteensä 4,544 kpl. Näistä on eniten levinnyt „Omantunnon uskonto“ (1,761 kpl.) ja „Uskonnosta ja elämästä“ (1230), mikä onkin luonnollista, koska ne olivat sarjan ensimmäiset kirjat. Hyvä menekki on myös ollut „Valoa kohti“ kirjalla, jota muutamassa päivässä levitettiin 254 kpl., mutta siihen on syynä se, että kirja oli ennestään tunnettu. Ihme kyllä „Luonteen kasvatus“ niminen suomennos on mennyt huonosti kaupaksi, vaikka se epäilemättä on arvokas lisä, meidän kirjallisuuteemme. Siihen on ehkä vaikuttanut se seikka, että kirja samaan aikaan ilmestyi K. E. Holmin kustannuksella nimellä „Ajatus luonteen kehittäjänä“. Toivomme, että vielä tullaan huomaamaan, mikä sisältörikas ja opettavainen kirja se on.

e) Valon airuen luennot.

Toimikunta ei ole rajottanut tointaan ainoastaan kirjallisuuden levittämiseen. Elokuun 30 p:nä pidetyn kokouksen pöytäkirjassa on seuraava pykälä:

„Koska oli katsottava Valon airuen harrastamalle asialle eduksi, jos tulot Vuorelassa pidetyistä V. Palomaan v. 1901 aloittamista luennoista lankeisivat Valon airuen kassaan, kääntyi

toimikunta asianomaisten luennonpitäjien puoleen, nim. Palomaan, Ervastin ja Humun – näistä etukädessä mainittava Palomaan – puoleen ja kysyi, suostuisivatko he luovuttamaan luentojen aineellisen huolenpidon ynnä voiton Valon airuelle. Kun asianomaiset olivat tähän mielihyvällä suostuneet, päätettiin keskustelun perästä, että Valon airut on luentojen toimeenpanija ja maksaa viisi markkaa kerralta kullekin luennonpitäjälle, joita toivottiin ilmestyvän niin monta kuin mahdollista“.

Tämä päätös astui voimaan 6 p:nä syyskuuta 1903, jolloin V. Palomaa piti ensimmäisen Valon airuen luennon. Näitä luentoja on sittemmin pidetty joka pyhäpäivä yhteensä syysk.-jouluk. kuluessa 19 kpl. Osanotto niihin yleisön puolelta ei ole laimentunut, kuulijoita on aina ollut toista sataa, kerrankin 220.

f) Valon airuen ekonomia.

Luonnollinen kysymys, kun näemme, kuinka monta teosta vuoden kuluessa on julkaista, on kysymys toimikunnan tulolähteistä. Mistä Valon airuella on ollut varoja kustantaa niinkin monta kirjaa? Tiedämmehän, että joskin kirjoja leviää iso määrä, eivät läheskään kaikki asiamiehet tilitä heti; kirjakaupat esim. suorittavat tilityksensä vasta seuraavan vuoden kuluessa. Ja suoritettava on painokustannukset, kirjansitomiskustannukset, levittämiskulungit ja tekijäpalkkiot. Kuinka toimikunta näistä vaikeuksista on suoriutunut? Tähän kysymykseen kuuluu vastaus seuraavasti:

1) on otettava huomioon Valon airuelle annetut lahjat; nämä ovat: α) kenraali Sederholmin kirjat „Omant. usk.“ ensimmäinen painos ja „Kort utkast“, joiden arvo on laskettu 430:62 Smk:ksi; β) vapaaehtoiset tulot Pekka Ervastin keväällä v. 1903 pitämistä ruotsinkielisistä luennoista, yhteensä 170 Smk; γ) tulot Martti Humun kesällä v. 1903 Vuorelassa pitämistä luennoista, yhteensä 52:65 Smk, – joten lahjatili tekee yhteensä Smk 653:27, josta kuitenkin on vähennettävä pois Valon airuen antamat lahjat (kirjoja sanomalehdille, tekijöille), joten jäännös tekee Smk 459:72.

2) on huomattava, että toimikunnan jäsenet ovat kaikki palkatta suorittaneet työnsä Valon airuen palveluksessa. Näistä on etupäässä mainittava väsymätön rahastonhoitajamme F. A.

Johansson, joka on pitänyt Valon airuen kirjoja kaksinkertaisen italialaisen kirjanpidon mukaan. Hänellä on siitä ollut arvaamattoman paljon työtä, niinkin paljon, että välistä hänen on täytynyt jättää syrjään oma varsinainen työnsä. Toimikunta ei saattanutkaan olla osottamatta kiitollisuuttaan hänelle antamalla hänelle pienen vastalahjan jouluksi (100 mkaa). Niinikään on kiitollisuudella mainittava toimikunnan varapuheenjohtaja A. Aaltonen, joka kesästä saakka on hoitanut näissä Vuorelan luennoissa sisäänpääsymaksun vastaanottajan vaivaloista virkaa.

3) on näistä Vuorelan luennoista puhdas voitto, joka on langennut Valon airuen kassaan, tehnyt yhteensä Smk 146:25.

4) on kaikkein tärkeimpänä seikkana mainittava se, että kirjapainoyhtiö Valo Mikkelissä ja kirjansitoja Lilja Helsingissä – jotka liikkeet ovat suorittaneet Valon airuen työt, paitsi „Kun usko petti“, joka painettiin Kotkassa – eivät ole vaatineet allekirjottajalta saataviaan heti, vaan ovat niitä hyväntahtoisesti odottaneet. Vaikka olemmekin suorittaneet maksun muutamista töistä, on meillä vielä velkoja kirjapainolle 841 mkaa 15 p:iä ja kirjansitojalle 202 mkaa 87 p:iä eli yhteensä 1044 Smkaa 2 p:iä.

Valon airuen raha-asiat osottivat siis 31 p:nä joulukuuta 1903 Smk 1044:02 suuruisen velan. Mutta kun saatavat asiamiehiltä samana päivänä tekivät Smk 1062:77, kun puhtaassa rahassa oli Smk 66:77 ja kun varasto alimman arvonsa mukaan (nim. sen arvon mukaan, mitä se meille on maksanut) teki Smk 1502:68, niin vuoden 1903 pääomatilille tulee Smk. 1588:40, joka on Valon airuen puhdas voitto, kun velat on pois laskettu.

Emme siis loppupäätökseksi saata sanoa muuta, kuin että Valon airuen asiat ovat hyviä toiveita herättävällä kannalla ja että niitä on menestyksellä hoidettu vuoden 1903 kuluessa.

Tilikirjoja ovat tarkastaneet kamreeri Herman Hellner ja kivityömies J. Nyssönen.

g) Valon airuen tulevaisuuden toiveet.

Mitä uusiin kirjoihin tulee, on meillä tänä vuonna odotettavissa 1) V. Palomaan toimittama suomennos englanninkielestä nimeltä „Teosofian ulkopiirteet“, 2) sanakirja, joka selittää suomeksi kaikenlaisia oudompia sanoja, joita

meidän kirjallisuudessamme esiintyy, 3) uusi teos Pekka Ervastilta, koskeva kuolemaa, – y.m. teoksia.

Viime elokuusta saakka on toimikunta pohtinut erästä sen mielestä hyvin tärkeätä asiaa, nim. meikäläishenkisen aikakauskirjan aikaansaamista. Joulukuun 7 p:nä 1903 jätti allekirjottanut hakemuksen painoylihallitukselle, anoen lupaa „Uutta Valoa“ nimisen, 2 kertaa kuukaudessa ilmestyvän aikakauskirjan julkaisemiseen. Tämän hankkeen onnistuminen riippuu nyt ensikädessä viranomaisten hyväntahtoisuudesta. Toivokaamme, että he ovat edelleen yhtä suopeita pyrintöillemme kuin tähän asti!

Edellisestä olemme nähneet, että työmme kaipaa paljon alttiiksi antavuutta ja uhraavaisuutta yksityisten puolelta. Sitä ei olekkaan puuttunut. Monet, monet, joiden nimiä en tunne, ovat ne, jotka ovat asiaamme auttaneet myymällä kirjallisuuttamme. Heidän intonsa – sen uskon – ei ole laimeneva, vaan päinvastoin kasvava, sillä kuta enemmän työtä teemme, sitä enemmän kasvaa rakkautemme tähän työhön ja tähän asiaan.

Pekka Ervast.
Valon airuen toimikunnan sihteeri.

Pekka Ervast 1903